

EUSKAL HERRIKO ELIZAREN JOKABIDEA

EUSKARARI BURUZ

Bergara, 1978-IX-8

Eustasio Etxezarreta

“Euskarazko Eliz-idaztietarako batzordeko idazkaria.”

SARRERA

Hizkuntza, gizartean eskuarki erabili ohi dugun komunikabide bezala eta herri baten nortasunaren kultur ardatz bezala, garrantzi haundiko gauza da Elizarentzat, bai bere erlijio-eginkizuna betetzeari dagokionaz, bai herriaren ondatsun nagusienetakoa denez. Euskara, beraz, Euskal Herriaren hizkuntza izanik, aintza haunditan hartu behar du eta nahi du Euskal Herriko Elizak.

Bere erlijio-eginkizuna betetzerakoan euskara mintzabide erabiltzen duelarik, kulturgintzan dihardu Elizak ere. Horregatik, gogo onez hartu du Euskaltzaindiaren deia, eta bidezko gauza da Euskal Herriko Elizak euskarari buruz darabilen jokabidearen berri agirian ematea, Euskaltzaindiaren VIII. Biltzarra ospatzean.

Euskadiko Elizak —Ipar eta Hego Euskadikoak, alegiabadu gaurregun “Euskal eliz-idaztietarako Batzorde” bat. Batzorde horren idazkari naizen partetik nator ni euskarari buruz Elizak duen jokabidearen berri ematera.

Hitzaldi hontan bi izango dira puntu nagusiak:

- Lehenengoa, historia labur bat, urte hauetako jokabidearen eboluzion eta beronen une nagusiak agertuz.
- Bigarrena, Euskal Herriko Elizak euskararen arlo hontan darabilen jokabidearen azalpena, zenbait zehaztasun ematen dela.

Baina, gaiaren mamiari heldu aurretik, beharrezko izango da puntu batzuk argitzea.

Hitzaldi hontan, Elizaren jokabideaz eta jarreraz dihardugu, hau da: euskarari buruz Euskal Herriko Elizak, ofizial-

ki harturik, darabiltzan jokabideaz eta jarreraz; hemen esaten denak ez du, beraz, zerikusirik Elizaren barruko zenbait talderen edo nor bakoitzaren jokabidearekin, hoiiek, bidezko denez, askatasun osoa bait dute beren iritzien arauera jokatzeke gizarteko arazoetan.

Bestalde, Euskal Herriko Eliza esatean gure elizbarruti guztiak sartzen ditugu: Iruñea eta Tuteran, Baiona, Gasteiz, Bilbo eta Donostia. Gauza jakina da denontzat, oso ezberdinek direla alde askotatik begiratura elizbarruti bakoitzaren egoera, arazoak eta euskarari buruzko ahalmenak. Horregatik, hemen esaten dena zehaztu beharra legoke zenbait puntutan elizbarruti bakoitzari buruz; baina puntu nagusienak aipatuko ditugu eta hoiiek, neurri batean behintzat, egia dira guztientzat. Baionako elizbarrutiak euskararen arloan beste euskal elizbarrutiek dituen harremanak liturgi-itzulpenetara mugatuak gelditzen dira gehienbat. Beste euskal elizbarrutiek, ordea, gero eta harreman gehiago eta zabalagoak dituzte, baita euskarari dagokionaz ere. Hala ere, beti izan ohi dira elizbarruti bakoitzak bere aldetik egindako lanak, eta ez elkarrekin.

Euskararen arloari gagozkiolarik, gure Elizaren euskal lanetan garrantzirik haundiena liturgi-itzulpenei badagokie ere, lantegi hau liturgia bera baino askoz zabalagoa da eta alor gehiago hartzen ditu: Katekesi-Idazkaritza, Gotzaien aginduz aurrera doan Bibli-itzulpena, Gotzaien idazkiak eta agiriak, Gotzaitegiko Aldizkari Nagusia, Elizbarruti-arteko Sozial Idazkaritzak, eliz-artxiborako parroki-liburuak, etabar.

Beste argitasun bat oraindik: Euskarari buruzko Elizaren jokabideaz mintzatzean, itzulpena aipatuko dugu behin eta etabar. Izan ere, orain arteko gure argitalpen gehienak jatorrizko beste hizkuntza batetik egindako itzulpenak dira, eta ez euskaraz sortuak: Biblia dela, liturgi-gaiak, kristau ikasbidea, etabar.

Eta zehaztasun hauek egin ondoren, sar gaitezen gure gaiaren lehenengo puntuan.

I. HISTORIA

Euskarari buruz Elizak dituen jokabide eta jarreraren historia labur hontan, behar-beharrezko diren argitasun ba-

tzuk bakarrik ematen ditugu. Beraz, ez dugu eliz-bizitzaren Luze-zabal osoa hartzen, baizik Vaticanoko II garren Kontzilio-ondorengo azken hamabost urte hauena, oker haundirik gabe hor hasten bai da nolabait euskal Elizaren jokabide berria erakunde bezala hartua eta elizbarruti-artekoa.

Bestalde, euskara idatziaren arazoari bakarrik begiratzeko zaio hitzaldi hontan, hau da: Elizak erakunde bezala eta ofizialki egiten dituen euskal argitalpenak ditugu aurrean.

Itzulpen hauen lehen urratsak

Kontzilioak, 1963ko Abenduan, liturgia herri-hizkuntzan ospatzeko bideak zabaldu zituenean, bereala hasi ziren han eta hemen liturgiaren itzulpen lanak. Euskal Herrian Ipar aldekoak izan ziren lehenengo taldea eratu zutenak 1964eko udaberrian, beren Apezpikuaren oniritziarekin. Dozenaren bat apaiz biltzen ziren eta Belokeko Beneditarren etxean egiten zituzten itzulpen lanak.

Geroxeago, urte beraren azkenean, eta Espainiako Gotzaien Batzarraren aurrean liturgia euskaraz ere ospatu beharra zela jakin arazi ondoren, Donostiako Gotzai Lorentzo Bereziartuak itzulpen taldea sortu eta lan hori egiteko agindu zuen Donostiako elizbarrutirako.

Nafarroako euskal parroketako apaizei Orixeren Meza liburua erabiltzeko esan zitzaienten, hasera hartan. Baina bereala, Donostiako taldearen itzulpenak eskuratu zituzten eta beraiek ere lanean hasi ziren, gauza beharrezkoenak prestatzen, eta argitalpen batzuk egiten.

Arabako Gotzaiak erabaki zuen, bere elizbarrutian liturgia euskaraz ospatu behar zuten parroketako apaizek aski zutela Donostiako elizbarrutian erabiltzen zituzten liburuak erabiltzea.

Bilboko Gotzaiak, berriz, Kerexetak aurre hartan itzuli eta argitaratu berria zuen Meza liburua erabiltzeko agindu zien bere apaizei.

Hauek izan ziren haserak. Euskara liturgian erabiltzeko erabakia hartu bezain laister ahalegin guztian hasi ziren taldeak lanean, beharrezkoen aginduz. Eta gaurtik begiratu burugabekeria badirudi ere elkarren berririk gabe horrela lanean hastea, ez dugu ahaztu une hartan euskaraz eta lehenbaitlehen egiteari begiratu zitzaiola.

Bereala sortu zen behetik gorako eragin bat, lan hoiek denon artean elkarturik egiteko eta, gauza errazenetan behintzat, itzulpen berdintsua eta euskara bateratsuan eman lortzeko. Izan ere Mezaren Eguneroko zatiak bost argitalpenetan emanak zeuden euskaraz eta ez inola ere bateratzerik ez zegoelako, baizik elkarren berri jakin gabe eginak zeudelako. Hontaz gainera, Erromak hizkuntza bakoitzean itzulpen bakarra egitea eskatzen zuen.

Horrela gauzak, 1966ko udaberrian Euskal Herri osoko beste talde bat bildu zen Urretxun. *Jaunaren Deia* izeneko Lazkaoko Beneditarren aldizkariaren zuzendaritzak hartu zuen hontarako iniziatiba eta, itzulpen talde ofizialen lana errespetatuz, ahalegin berri bat egin nahi izan zuten itzulpen batasunaren zerbitzutan. Eta hiru lan saiotan Mezaren Eguneroko zatien baterakuntza egiten jardun ziren. Eskualde baterako bakarrik balio izango zuketena esaerak baztertzen ahalegindu ziren eta beste esaera zabalagoen bideak aurkitzen. Hala ere, lan hontan aritu zirenek ikusi ahal izan zuten, nolako eragozpenak aurkitzen ziren, Euskal Herri osoko herriarentzat ulergarri izan zitekeen euskara berdindiribana erabat iristeko.

Egindako lanaren berri emateko eta beste liturgi-gaiak aztertzeko hiru eguneko ikastaro bat eratu zuten 1966ko Uztailan. Honela dio batzarre harek hartutako lehen erabakiak:

“Gure Gotzai Jaunek lenbailen elkar artu eta Barruti arteko gizon iaioen Batzorde bat jarri dezatela beren zaipean, Elizbarruti oietan liturji berritzeari dagokion guzian alik eta batasun geiena irixten lan egiteko”.

(Ikus *Jaunaren Deia*, 17 z. (1966) 24 or.)

Bitartean, Beloke eta Donostiako taldeek aurrera zera-maten, bakoitzak bere aldetik, eskuartean zeukaten lana: Mezako ebanjelio eta epistolen itzulpena. Astero-astero biltzen ziren, ugarria bait zen eginkizuna eta epe jakinetan argitaratu beharra, apaizek beren parroketan eta tenorez Meza-Liburuak izan zitzen. Hala ere ez dago ukatzerik, Urretxuko jardunaldiek eta ikastaroak beren eragina izan zutela liturgi-itzulpenen batasun kontzientzia sortzeko. Eta hain zuzen, 1967an, elizbarruti-arteko lan talde ofiziala bildu zen Mezaren Eguneroko zati nagusia elkarrekin itzultzeko.

1967ko urte berean, udazkenean, Euskal Herriko Liturgi-itzulpen taldeko batzuek bilkura egin zuten Iruñean, Erromako Liturgi-Batzorde Nagusian idazkari zegoen Bugnini-rekin. Euskararen egoera berezia eta liturgiarako hortik sortzen ziren zailtasunak aztertu zituzten; bi argitalpen egiten bait ziren garai hartan euskaraz —Baionakoa eta Donostiakoa—, Bizkaian, berriz, lehendikako hirugarren argitalpen bat erabiltzen zuten.

Bilkura hartako erabaki eta ondorio izan zen, egunero erabili ohi diren zatietan ahalik-eta itzulpen batasunik haundiena lortzen saiatzea. Irakurgai eta otoitzetan, berriz, euskarari buruz herriaren egoera kontutan harturik, askatasun haundiagoz jokatzeko. Izan ere, euskalki bakoitzeko ordezkarien iritzian, orduko ezin zitekeen inola ere argitalpen bakarra egin, baldin gure herriak, entzun hutsez, kristau mezua jaso behar bazuen.

Elizbarruti-arteko itzulpen talde ofiziala

Beti ere liturgiaren bidetik, 1968ak esanahi berezia du itzulpenetako gorabeheretan. Urte hortan azaldu ziren Erroman Nezako irakurgai berriak, eta ondorengoetan argitaratuko ziren Mezako otoitz berriak eta beste sakramentuen txutak. Beraz, lan ugaria zen egin beharra eta gainera itzulpen hauek eta hauen argitalpenak erabili behar ziren aurrerantzean elizan lehengoak baztertuta.

Bestalde, 1968ko urtearen azken aldera, hego aldeko hiru elizbarrutietan Gotzai berriak izendatu zituzten: Arturo Tabera, Iruñea eta Tuterarako; Jazinto Argaia, Donostiarako; eta Jose Maria Zirarda, Bilboko Gotzai Administratzaile.

Garai hartako zenbait gertakizunek —eliz-bizitzako, eta sozio-politika eta kultur mailako gortakizunek, alegia— giro, eragin eta premia berri bat sortu zuten gure artean, eta herri-kontzientzia ere indartzen ari zen. Gainera Euskaltzaindiaren Arantzuko Biltzarra aurre hartan egina zen.

Gainera Euskaltzaindiaren Arautzazuko Biltzarra aurre hartan egina zen eta kultur giro berri bat sortzen ari zen.

Ingurugiro hontan, lehen aipatutako gure hiru Gotzaiak Nafarroako Lizarran bilkura egin zuten, Tabera Gotzalburuak deiturik, eta erabaki hau hartu zuten: Aurrerantzean

elkarrekin egitea liturgi-itzulpen guztiak. Geroztik, 1969ko Urtarriletik hasita, elizbarruti guztietako taldeak elizbarruti-arteko lan talde bakarrean bildu ziren eta elkarrekin egin dituzte, bai liturgi-textu berrien itzulpenak, bai lehen talde bakoitzak bere aldetik itzulitakoen berrikusketa.

Elkar lan hortatik sortzen zen itzulpena, nagusiki textu berdintsua izanik ere, ez zen, ordea, berdin-berdina; beharrezko irizten zen hiru argitalpen egitea, lehen aipatutako arrazoi berengatik. Eta aditzaren berezitasunez gainera, hor gelditzen zen beste zenbait berezitasun hiztegiari edo joskerari dagozkienetan.

Euskarazko Eliz-idaztietarako Batzordea

Gauzak era hontan bideratuak aurkitu nituen nik, 1970ean Euskal Elizbarruti-arteko Liturgi-Batzordearen idazkari izendatu nindutenean. Nire eginkizun berezia liturgi-lanak programatzea eta koordinatzea izan da, eta Iruñea, Gasteiz eta Donostiako elizbarrutietarako egin ohi dugun eran liturgiliburu berriak argitaratzea.

Urte hoietan euskarari buruzko egoera nahiko nahasia eta gogorra bait zen, Elizbarruti-arteko Batzordea gero eta kezkatuagoa zegoen, garrantzi haundiko arazoa bait zen euskararen etorkizunerako. Horregatik, 1973ko Otsailean, Loiolako bilkuran, berri eman zitzaizen Hego Euskal Herriko Gotzaiei, euskarari buruz arazo sakona eta alderdi askotarik aztertu beharra zegoela adieraziz, eta gainera Elizak jokabide bat jabetasun osoz erabaki beharra zeukala jakin eraziz. Aurrerabide haundia ari zuen azken urte hoietan euskal herriak, eta gero eta gehiago giro berri batean aurkitzen zen Eliza.

Donostiako Gotzai Laguntzailea —Jose Maria Setien jaun— izendatu zuten euskal elizbarrutietako Gotzaiek, beren izenean eta bidezko ziren laguntzaileen bitartez arazo honen azterketa sakona egin zezan, gero berau oinarri harturik Elizak bere bideak erabaki ahal izateko.

Azterketa honen ondorio izan zen, 1975eko uztaillean eratutako "Eliz-argitalpen Nagusietarako Elizbarruti-arteko Batzordea". (Ikus *Donostiako Gotzaitetik Aldizkari Nagusia*, 306 z. (1975) 535-540 or. - Edo baita ere (1) *Iruñea eta Tuterako Elizbarrutietakoa*, 8 z. (1975) 415-419 or.; edo *Bilboko*,

293 z. (1975) 415-417 or.) Batzorde honek erabaki zuen, berriz ere, beharrezko ikusten zela eliz-argitalpen ofizialetan bi jokabide bereiztea euskararen erabilkeran: bata liturgiaren alorrekoa, hau da: herri xehearentzat eta euskarari dagokionaz eskolatu gabea izateaz gainera entzun hutsez eta ez irakurritz kristau mezua jaso behar duenarentzat egiten den euskara-moldea. Sail hontan sartuko litzateke beste zenbait idazti, batez ere Gotzaiak beren kristau herri osoarentzat idazten dituzten agiriak, parrokiatarako Kristau Ikasbideak, etabar. Sail hontan beharrezko ikusten zuen Batzordeak euskalkietan errotua dagoen euskara erabiltzea, nahiz-eta ulerkuntza eragozten ez duen baturantzako zenbait puntu onartu, deklinabidean, aditz laguntzailean eta hiztegian. Lehen esanenez, liturgi alorrean elkarrekin egindako itzulpen textu berdintsuak hiru argitalpenetan ematen dira: A) Baionako elizbarrutirako; B) Iruñea eta Tuteran, Gasteiz eta Donostiako elizbarrutietarako; eta D) Bilboko elizbarrutirako. Adibide bezala, hona hemen zati batzuk konparaketarako. Bi mailatan bereizten ditugu eta sailkatzen textu hauek. Lehenengotan garbi ikusten da erabateko batasunetik oso hurbil daudela. Bigarren goetan, berriz, irakurgai eta otoitzetan alegia, bide luzeagoa dago oraindik batasun osora.

Euskararen beste erabilkera, "batua" alegia, euskararen eskolatua den herriarentzat egiten diren argitalpenetan erabiliko zen, hau da: ikastoletarako Kristau Ikasbideetan eta katekesi-lagungarrietan, gaurrengungo zenbait gai berriri buruzko edo talde berezientzako Gotzai-agirietan, etabar. Sail hontan sartzen da, baita ere, eliz-bizitzako jarduera guztian euskararen ofizialkidetasuna ezarri asmoz, geroztik erabakia izan den eliz-artxiborako parroki-liburuetan erabiliko den euskara moldea ere.

Elizak ofizialki, Gotzaiak buru zirela, bere egin zuen planteamendu hau eta onartu zituen erabaki hauek.

Eliz-idazti ofizialetan euskara bi eratara erabiltzeko asmo honek, eta liturgian eta honen antzeko beste idaztietan argitalpen hirukoitza egiteko erabaki honek besterik adierazten badu ere, jokabide honek ez du esan nahi Elizak euskararen batasunaren ardurarik ez duenik, eta are gutxiago batasun horren aurka diharduenik. Erabaki horren oinarrian pedagogi-planteamendu bat dago.

Historiari buruz orain arte esandakoak liturgi-itzulpenen historiari dagozkio batipat. Baina bitarte hortan, gero eta gehiago zabaltzen joan da euskararen erabilkera eliz-idaztietan; eta historia horren arauera erabaki izan dira aldian aldiko arazoak eliz bizitzako beste alorretan, bai elizbarruti-arteko elkar lanetan, bai elizbarruti bakoitzeko lan berezietan.

Laburpen gisa esan dezagun, badirela garrantzi berezia duten hiru historia-une: lehenengoa, liturgia euskaraz ere ospatzea erabaki eta itzulpen lanak hasi zirenekoa, 1964ean; bigarrena, liturgi-lanak elizbarruti guztietakoek elkarrekiko talde bakarrean egitea erabaki zenekoa, 1968an; eta hirugarrena, 1975ekoa, eliz-idazti nagusietarako euskararen bi erabilkera hartu zirenekoa, baina liturgian ere baturantzako bideak ahal zen neurrian hartzen zirela.

Argitalpenak

Azken erabaki hau zertan mamitu den jakiteko, urte hauetako argitalpenak ikus daitezke. Hauetako batzuk euskara "batuan" argitaratuak izan dira, adibidez: Katekesi Idazkaritzako gai gehienak 1973tik honantz, Ikastolen Elkarte Batzarrekin harremanetan; berdin Elizbarrutietako Sozial-Idazkaritzek gizarte-katekesien sailean argitaratutako gaurregungo gaiak; edo Hego Euskal Herriko Gotzaiek joan den urtean egindako pastoral idazkia *Irakaskuntzaren gaurregungo arazoak* izenekoa. Bibliaren itzulpeneko lanak ere aurrera doaz eta, Jainkoa lagun, datorren udaberrian argitaratu nahi litzateke *Itun Berria*.

Liturgian eta beste zenbait argitalpenetan darabilgun euskara-moldea esan dugunez hirukoitza da euskararen forma aldetik, baina bat-bera euskararen egiturari dagokionaz. Eta argitalpen bakoitzaren xehetasunak bereziak badira ere, eskualde bakoitzaren egoera bereziaren arauera, bide hontatik argitaratuak izan dira, adibidez: Bilboko elizbarrutian, *Mezaren Egunerokoa* eta *Igandeetako Mezako Irakurgaiak*; Baionako elizbarrutian liturgiari buruzko argitalpenak; eta Iruñea Gasteiz eta Donostiako elizbarrutietan joan den urtean argitaratutako *Orduen Liturgia* eta urte honen azken aldera azalduko den *Irakurgaiak* izeneko liburua, Mezako irakurgaien sail osoarekin.

Elizbarruti-arteko elkar lanari dagokionez, baditugu Hego Euskal Herrian Liturgiaz kanpoko beste lan asko elkarrekin eginak eta liturgiarako erabilitako euskara-bidetik argitaratuak: Katekesi-Idazkaritzako Kristau Ikasbideak (parrokietarako eginak), Gotzaien pastoral idazki gehienak, Gotzaitegiko Aldizkari Nagusiko zenbait argitalpen 1975etik honantzakoak, etabar.

Lankideak

Milaka izan dira elizbarruti-arteko talde honek elkar lanean eman dituen orduak, eta gehienak liturgi-itzulpenetarako izan badira ere, talde berak egin ditu katekesi-lanak Gotzai-idazkien itzulpenak, edo Bibliarenak, etabar. Lankideen izenak ematea arrisku haundiko gauza izanik ere —urteen buruan aldatzen joan bait dira, eta gutxi edo asko parte hartu duten guzti-guztien izenak ematea oso zaila bait da—, iraupen haundiena izan dutenen izenak bederen aipa ditzakegu:

Baionako elizbarrutitik: Pierre Andiazabal, Xabier Diharce "Iratzeder", Benoit Olhagaray, Emile Larre, Pierre Xarriton, Arnaud Indart, Michel Idiart, Hiriart-Urruty, Pierre Narbaitz...

- Iruñeako elizbarrutitik: Miguel Plaza, Tomas Otxandorena, Basilio Sarobe, Jose Maria Azpiroz, Bixente Hernandorena, Martin Azpiroz, Juan Goikoetxea...
- Bilboko elizbarrutitik: Lino Akesolo, Karmelo Etxenagusia, Mikel Zarate, Bitoriano Gandiaga, Jaime Kerejeta, Joan Bizente Gallastegi, Lorentzo Zugazaga, Jose M.ª Rementeria.
- Donostiako elizbarrutitik: Manuel Lekuona, Anizeto Zugasti, Joan Maria Lekuona, Jose Maria Aranalde, Agustin Apaolaza, Marzelo Gaztañaga, Jesus Gaztañaga, Antonio Sarasola, Jose Luis Ansorena, Jose Agustin Orbeago, Jose Antonio Mujika, Maria R. Iparragirre...

II. ELIZAREN JOKABIDEA

Lehenengo puntuan historiari buruz esandakoetan azaldu da, zeharka bada ere, euskarari buruz Elizak darabilen jokabidearen zenbait alderdi. Orain bigarren puntu hontan

zelatzago adierazi nohi genituzke Elizak praxi-aldetik darabilen jokabide horren nolakotasunak.

Ardura nagusia: Hizkuntzaren komunikabidetasuna

Historian sarturik dagoen beste erakunde guztiek bezala, Elizaren jokabideek ere berezkoa dute aldakor izatea. Eta euskararen erabilkerari dagokionez, hori da lehenenga ikus daitekeena: aldaketa eta eboluzioa; aniztasunetik batasunerantz doan eboluzioa.

Hala ere, itzulpen taldearen bereizgarririk nabarmena hizkuntzaren komunikabidetasuna ahalik-eta zabalago lortzeko ahaleginada, noski. Eta ziur baino ziurrago esan daiteke, hori izan dela haseratik eta gaurdaino Elizaren aginduz lanean jardun izan den talde honen ardura nagusia.

Helburu hau lortu ahal izateko, bi referentzi-puntu izan ditu beti begien aurrean:

a) herria, herri xehea, otoitzerako deiari erantzunez gure elizetan biltzen den herri konkretua eta hizkuntzari buruz eskolatu gabea, neurri zabal batean behintzat;

b) euskara, ez euskara teorikoa, baizik euskalki askotan zatikatua dagoen euskara historikoa.

Ez du honek esan nahi, Elizak besterik gabe ontzat ematen duenik herriaren eta euskararen egoera konkretu hori, eta are gutxiago egoera horri eginahaletan eutsi nahi liokeenik. Baizik Elizak, herri jakin honi eman behar dionez Jesukristoren berri ona, herri honek dakien hizkuntzaz baliatu behar duela. Hori da gure abiapuntua. Aurrera egin beharko da noski, eta hori da Elizaren asmoa ere, baina orain eta hemen dugun egoerari begiak itxi gabe.

Lan metodoa

Gure taldearen lan metodoa oso ximplea da. Oinarrizko itzulpen bat prestatzen da eta elizbarruti-arteke taldeak elkarrekin bilkuran aztertzen du, esaldiz esaldi, jatorrizko hizkuntzako gaiaren leialtasunari eta euskararen egiturazko egokitasunari begiratu. Eta gero, esku askoren aztarrenak dituen lan hori despertsonalizatu egiten da, berdintasun batera bilduz eta idaz-kriterio jakin batzuk erabiliz argitalpena-

ko. Gauza jakina da, izan ere, liturgiako eta kristau ikasbideko itzulpenak anonimoak direla, nabardura pertsonalik gabeak eta eliz-elkartearen ahogozoari begira eginak.

Euskarari dagokionaz, hizkuntzaren beraren egokitasuna izan ohi du taldeak lehen mailako bere kezka: egituraz euskara izan dadila bere joskeran, esaeratan, hiztegian, etabar. Eta esaldi egoki askoren artean zabalena zein den jakiten saiatu izan da eta hura aukeratu ohi du, ahal delarik.

Jokabide honekin, batasun bide jakin bat landu nahi izan du Elizak. Izan ere era askotakoak dira euskararen batasunari dagozkion arazoak: batzuk formari dagozkionak, aditz jokoak, hiztegia, deklinabidea, idazkera..., eta besteak bere egitura nagusiari dagozkionak. Gure taldearen ardura nagusia hontan egon izan da, batez ere: herriaren bizitzan ondo errotua eta euskalki ezberdinetan gehiago hedatua dagoen euskaratik hasita egin nahi izan ditu batasunerako bideak. Badakigu ez direla hor bukatzen euskararen batasunaren arazoak. Eta hain zuzen, guzti hoietara eta arretaz zabalik egin nahi du Elizak, aurrera-eta kontzientzi argiagoa izaten saiaturaz eta ahal den neurrian asmo hauek ekintzara eramaten ahaleginduz.

Mugak eta ahaleginak

Norbaitek pentsa dezake, ez dela garbi ikusten arreta hori, edo-ta berandu arte ez duela horrelako arretarik izan. Ez dugu ahaztu behar, 1964etik datorren lanaren eraginak baduela inertzia bat berekin; goroztik eginak izan direla hizkuntzari buruzko azter lanak, eta goroztik finkatu direla batasun-biderako zehaztasunik gehienak; dogmakeria batean erortzeko arriskua ere bazegoela Elizaren aldetik, berez bere eginkizun ez den langintza batean; taldeak beti izan ohi dituela tirabirak; eta gure talde honek pixkanaka hartu duela arazo honen kontzientzia sakona, azkenik Gotzaiei planteamendu ofiziala eginik, beraien jabetasunezko erabakira iritxi arte.

Gainera, gauza era askotara begiratuta, garrantzi handikotzat jotzen zuen taldeak, elizbarrutien arteko ezberdintasun ugariak ezaguturik, beren joera eta jokabideetan elkarrekin aurrera egitea, elkarren artean etenik edo eten berririk sortu gabe eta bakoitzak bere aldetik bere bidea hartu gabe. Talde-lanak alde hontatik ere baditu bere mugak eta ezinak.

Eta azkenik, ez dugu ahaztu behar, liturgi-liburuetan beharrezkoa dela elkarren arteko berdintasun bat gordetzea. Beraz, sailka eta urteen buruan argitaratuak izan arren, liturgia bakar eta oso baten zatiak izanik, ez zen bidezkoa aldiro-aldiro aldaketa berriak sartuz argitaratzea. Gainerantzean, igande batetik bestera, edo Abendutik Pazko-aldira, edo Bataiotik Hiletetara, etabar, ezberdintasun nabarmenak azalduko lirateke.

Oinarrizko argibideak

Horra zergatik, erabateko argitalpen osoak egiten hasi behar genuenean planteamenduak ere ikuspegi berri batekin eta gauzari ofizialtasun maila berezia emanaz genituen, jabetasun osoz bide berriak hartzeko.

Elizak, batez ere 1975eko erabakien ondoren, euskaraz argitaratzen dituen bere lan ofizialetan oinarrizko zuzenbide hauen argitan jokatzeko du:

a) Bi alderdi hauek ondo lotzen dituen hizkera iristen saiatzen da, hau da; *kristau mezua leialki* jasotzen duen euskara zehatza, batetik, eta gure herriak erraz eta bizipen bereziz jaso dezakeena bestetik, erlijjioko hizkuntzak kristauaren buru-bihotzak ukitu behar bait ditu eta, horregatik, bere pentsaeraren eta izaeraren neurrikoa izan behar du.

b) Euskararen beraren egokitasuna bilatzen ahaleginak egiten ditu: euskalki guztien uka-ezinezko eskakizunei zor zaien begirunea eta batasunaren eta gaurkotasunaren aldeko joera zintzoa elkartzen dituen euskararen egokitasuna.

Urte hauetan elkarrekin egindako lanak erakusten duena, ordea, eta gure herriko kultur giroak dakarren hizkuntzaren etengabeko aldaketa sakonak adierazten diguna zera da: oso zaila deritzagula gaur-gaurkoz, alde batetik gaurkotua eta batua den euskara, eta bestetik bizia, argia eta egiaz komunikabide izango dena lortzea, gure herria eskolatu gabe dugun bitartean.

Jokabide bikoitza baina kriterio berdina

Hau kontutan izanik eta, bestalde, gure herrian zenbait taldek horrelako eragozpenik ez duela jakinik erabaki zen bi euskara-molde erabiltzea oraingoz eliz-idazti nagusietan. Baina jokabide bikoitza badirudi ere, Elizaren iritzi eta kriterioak

berdinak dira batean eta bestean, eta batasunaren hildotik doaz dietan. Kriterio hoiak referentzi-puntu hauetan mamitzen dira:

- Euskara-molde bat edo bestea erabili jakiteko, kristau mezua eskaintzen zaion herriaren edo taldearen kultur egoerari begiratzen zaio, esku artean den gaia kontutan izanik eta norentzat idatzia doan ikusiz, hartarako egokiena den euskara tajutzen saiatzen dela.
- Bestalde, gaurregungo sozio-kulturak berekin dakartzan aldaketa, gai, ingurugiro, etabar berriak aintzaketat hartzen dira, eta guzti hoietatik euskararentzat datozen sortu-beharrei eta eskakizunei erantzun nahi zaie. Eliz-bizitzan ere gaurregungo gai berriek beren neurriko euskara-moldea lortzen ahalegintzea eskatzen dute.
- Gainera, euskararen batasunaren gogoia eta kezka berekin ditu Elizak. Eta begi argiz begira egon nahi du hizkuntzaren heldutasunari eta herriak ari duen sozio-kulturazko aurrerabideari; era berean, aintzaketat hartu nahi ditu Euskaltzaindiaren lanak, azterketak, zuzenbideak eta erabakiak, eta beroiek begirunez erabiltzen ditu, aipaturiko egoeraren arauera.
- Eta azkenik, arretarik haundienaz adi-adi egon nahi du Elizak, bere argitalpen nagusietan erabilitako euskara-moldeak sortzen dituen edo-ta sor ditzakeen pastoraltzako ondorioetara. Eta beste zenbait taldek eta batez ere erlijio-alorrean ari den zenbait taldek euskara lantzen ari duen salaketa aintzaketat hartzen du.

Lehen esan denez, badira lanak elizbarruti bakoitzaren lan berezi direnak, eta beste zenbait lan euskal elizbarruti guztienak edo hego alderdiko elizbarrutienak direnak. 1969-tik honantz, jokabide sistematikoa bihurtu da, guztien lan hauek elkarrekin eta kriterio hauen arauera egitea. Eta argitalpenetan, lehen esandako eran, batasunaren hildotik joan nahi du Elizak, azken urte hauetan sortu den dinamikari ahal den neurrian jarraituz.

Askatasunezko eta jabetasunezko jarrera

Orain arte esandakoez argi ikusten da, noski, Eliza, ebanjeliozko bere eginkizuna betetzerakoan, kultur sailetan

ere sartzen dela, zeharka bederen, hizkuntza erabiltzen duelarik mintzabide. Baina Elizak ez du zuzeneko bere eginkizuntzat hartzen kultur sailak lantzea, eta ez luke inola ere oztopo izan nahi, alor hoietan lan eta herri-zerbitzu zintzoa egiten ari direnentzat.

alderantziz, baizik, beren nortasuna aitortzen die gizarteko erakundeei. Eliza ez da jartzen eta ez du izan nahi kultur mailako beste orakunde bat, gizartean nortasun osoa duten kultur erakundeei konpetentzia egiteko.

Hala ere, Elizak badu lehendikako tradizio bat. Bada Elizan erroturik dagoen eliz-hizkuntza esan ohi duguna. Psikologia egoki batean ezin daiteke hori bazterrera utzi eta gauetik goizera euskara guztiz berri bat erabili, herri xehearengan oraindik errorik ez duen euskara, alegia; eta are gutxiago, lehen esan bezala, Elizako euskararen erabilkera hain lege berezikoa izanik: ahozko aldarriketa-bidez adierazi behar bait du bere mezua askotan, eta usuarioari jarraitzen dion gauza bizia bezala.

Elizak, beraz, ez dauka hizkuntzaren eta kulturaren ize-nean here eginkizun nagusia arriskuan jartzerik. Eta puntu hauen balioztapena diskutigarria bada ere, bidezkoa da Elizak bere erabakiak eta neurriak hartzea, ez kultur erakundeen eta batez ere Euskaltzaindiaren bideak teknika mailan baieztatzeko edo gaitzesteko, baizik bere eginkizuna eta helburua ongi bete ahal izateko.

Esan baharra dago, baita ere, gizarteko erakunde guztiei dagokien askatasunez jokatu duela Elizak gure hizkuntzaren sorkuntza-lan bikain hontan. Askatasunez jokatu du, hain zuzen, gizarte barruko erakunde bat delako bera ere, eta gizarte osoari dagokiolako bere kultur izaeraren eta historiaren nolakotasunak erabakitzea.

Baina aldi berean jabetasunez jokatzeko saiatu da Eliza, garrantzi haundiko gauza delako herri baten hizkuntza, eta sorkuntza-lan hori guztion artean egiten ari garen zerbait delako. Elizaren jokabidea dialektikoa dela esan genezake: maite du euskararen batasuna, baina aldi berean ikusten du euskalkien arteko urruntasuna eta herriaren sail haundi baten egoera alfabetatzeari buruz.

Horregatik, Euskal Herriko Elizaren jokabidea euskarari buruz batasunaren dinamikan sartzen dela esango genuke,

baina aldi berean une hontarako beharrezko ikusten duen pedagogia baten arauerakoa dela, bere pastoral eginkizunak jartzen dizkion lehen mailako eskakizun eta helburuen barruan.

Laburpen gisa

Lehen esanak baditugu ere, bil ditzagun hemen laburki batasunaren aldeko jarrera honen ezaugarriak:

- Gure lanetan izan den eboluzioa, bistan dago baterakuntzaren bidetik joan dela, haseran sakabanaturik zeuden taldeak elizbarruti-arteke talde batera bildu bait ziren.
- Geroztik eta joan deneko hamar urte hontan, elkarrekin egiten ditugu guztioi dagozkigun lanak. Jokabide hau sendotu egin da eta gauza sistematikoa eta ofiziala bihurtu, ez liturgi-lanetarako bakarrik, baizik beste lan guztietarako ere bai.
- Euskararen egiturazko egokitasunari eta jatortasunari eman dio gure taldeak lehen mailako garrantzia. Hortan saiatu da batipat. Eta hori euskalkien arteko hurbiltasuna bilatuz, eta euskara baturako materialak euskalki bizietan hedatutako esaeretatik bilduz, hizkuntzaren aberasgarri eta sendogarri.
- Eta azkenik, urte hauetan hizkuntzaren zerbitzutan lan egin duten erakundeen eta bereziki Euskaltzaindiaren zuzenbideak gogo onez hartzen ditu, eta erabili ere bai egoki ikusten duen neurrian.

GuZti hauetan pastorgintzak jartzen dizkion mugez gainera ez dugu ahaztu behar gure nundik norakoa.

Azkena

Bukatzeko esan dezagun, Elizaren jokabide eta erabakietan zenbait puntu diskutigarri izatea ez dela harritzekoa; erabaki hauek gure historiaren une jakinetan hartuak izanik, beraren aztarrenak agerian gelditzen direla; une jakin bateko pedagogia eta jendeen psikologia kontutan hartzea gauza beharrezkoa dela; eta ez duela esan nahi behin betiko erabakiak direnik.

Gainera Elizan erabiltzen den hizkuntzak berdintsua izan behar duela irakurtzen denean eta ospakizun berean hitzegiten denean.

Aukera batzuk egin beharra zegoen eta ez da harritzekoa izango guztietan ez asmatu izana. Nolana-hi ere, ardura haundia izan du beti gure taldeak ulerkuntza errazteko eta ez zailtzeko. Eta hori baita idazkerari dagokionaz ere, euskaraz irakurtzeko eta batez ere jende-aurrean irakurtzeko ohitura gutxi dutenek —apaiz nahiz sekular— eragozpen haundiagoak izan ez ditzaten.

Hitz batean esateko, oraingo egoeran gure herrian gutxien dezaketenen alderditik jartzten da eliza euskarari buruz, eta bere buruarenganako leialtasunak eraginik hartzen du nagusiki jarrera hau.

ERASKIN GISARA

A) ARGITALPENA

Bekatuen urrikia

Jesus Jauna, bihotz urratuak salbatzerat
igorria: Urrikal, Jauna.

Jesus Jauna, bekatoreeri dei egiterat etorria:
Kristo, urrikal.

Jesus Jauna, gure alde otoitz egiteko,
Aitaren eskuinean zaituguna: Urrikal, Jauna.

Urrikal dakigula Jainko guziz ahaltsua,
eta gure bekatuak barkaturik,
ereman gaitzala betiko bizitzera. Amen.

Mezako sagara-hitzak

Berak, saldu zutenean,
eta bere gogoz kurutzera zoala,
ogia hartu-eta, eskerrak emanez,
zatitu zuen eta diszipulueri eman, erranez:

HAR ZAZUE TA JAN GUZIEK HUNTARIK:
 HAU NERE GORPUTZA BAITA,
 ZUENTZAT EMANEN DENA.

Afal ondoan berdin,
 kalitza harturik, berriz ere eskerrak emanez,
 dizipulueri eman zioten erranez:

HAR ZAZUE TA EDAN GUZIEK HUNTARIK:
 HAU NERE ODOLAREN KALITZA BAITA,
 BATASUN BERRI TA BETIKOAREN ODOLA
 ZUENTZAT ETA GUZIENTZAT
 BEKATUAK BARKATZEKO IXURIKO DENA.
 EGIZUE HAU NERE OROITGARRI.

Gure Aita

Gure Aita, zeruetan zirena:
 saildu izan bedi zure izena,
 etor bedi zure erreinua,
 egin bedi zure nahia,
 zeruan bezala lurrean ere.

Emaguzu gaur egun huntako ogia;
 barkatu gure zorrak,
 guk ere gure zorduner
 barkatzen diegunaz geroz;
 eta ez gu tentaldirat ereman,
 bainan atera gaitzazu gaitzetik.

Penitentziako sakramendu-hitzak

Jainko Aita urrikaltsuak,
 bere Semearen heriotzeaz eta pizteaz
 mundua Berekin baketu zuenak,
 eta bekatuen barkamendurako
 Izpiritu Saindua ixuri zuenak,
 eman diezazula, Elizaren bitartez,
 barkamendua eta bakea.

ETA NIK BARKATZEN DAUZKITZUT ZURE BEKATUAK
 AITAREN, ETA SEMEAREN,
 ETA IZPIRITU SAINDUAREN IZENEAN. Amen.

Erien Oliodurako sakramendu-hitzak

Oliodura Saindu hunen bidez,
eta bere urrikalmendu handiari esker,
lagun zaitzala Jaunak
Izpiritu Sainduaren graziaz. Amen.

Bekatutik atera-ta,
salba zaitzan eta pixkortu. Amen.

Dt 18, 15-20

Duteronoma liburutik

Moisesek erran zion Israelgo populuari: "Zure Jainko Jaunak, ni bezalako profeta bat aterako dautzu zuen erditik, zure haurriden artetik; entzun-azue. Horixe da batzarregunean, zuk Oreb mendian, zure Jainko Jaunari eskatu ziniona, erranez: "Ez dut berriz entzun nahi Jainko Jaunaren mintzorik, ez dut berriz su handi hau ikusi nahi, ez nadin hil".

Eta Jaunak erran zauten: "Ongi da erran dutena. Zu bezalako profeta bat aterako diotet nik beren haurriden arte-tik: nere hitzak ezarriko diozkat ahoan, eta nik manatuko diotan guzia erranen diote. Bainan profeta ausartatzen balitz nik manatu ez diodan zerbeit erraiterat, edo jainko arrotzen ize-nean mintzatzen balitz, profeta hura hilen da".

1 Kor 7, 32-35

Jondoni Paulok Korintiarri

Haurrideak: Nahi nuke arrangurarik gabe izan zaitezten. Esposik gabe bizi denak, Jaunaren gauzez du axola, nola dion Jaunari atsegin eginen. Ezkondua denak aldiz, munduko-koz du axola, nola atsegin eginen dion bere emazteari, eta horra bi alde egin dela. Ezkondua ez den emazteak, eta birjina-k halaber, Jaunaren gauzez du axola, izaiteko saindu, gorputzez ala gogoz. Ezkonduak berriz, munduko gauzez du axola, nola atsegin eginen dion senarrari.

Hau zuen onerako diot, ez zuek sarean sartzeko; hobeki beharrez, horrela trabarik gabe Jaunari lot zakizkioten.

Mt 5, 1-12a

Jesu Kristoren Ebanjelioa jondoni Matiuren liburutik

Egun hartan, jende osteak ikustean, Jesus mendirat igan zen, eta jarri zelarik, hurbildu zitzaizkion bere dizipuluak.

Ahoa idekirik, hasi zitzaieten orduan erakaspen ematen, erranez:

“Dohatsu bihotz barnez behartsu direnak,
heiena baita zeruetako Erresuma.

Dohatsu eztiak,
lurraz jabetuko baitira.

Dohatsu nigarretan direnak,
kontsolamendu izanen baitute.

Dohatsu zuzentasun gose eta egarri direnak
asea ukanen baitute.

Dohatsu urrikalkorrek,
urrikalmendu ardietsiko baitute.

Dohatsu bihotz garbiak,
Jainkoa ikusiko baitute.

Dohatsu baketiarrak,
Jainkoaren seme deituak izanen baitira.

Dohatsu zuzentasunaren gatik gaizki erabiliak direnak,
heiena baita zeruetako Erresuma.

Dohatsu zuek, laidostatu eta gaizki erabiliko zaituzte-
nean, bai eta gezurka belztuak izanen zireztenean nere gatik.
Bozkaria eta loria zaitezte, nasaia baituzue saria zeruetan”.

Otoitza: (*Abendoko III igandea*)

Jainko Jauna, ikusten duzu zure herria,
Zure Semearen sort-eguna zintzoki igurikatzen;
iguzu, hel gaiten salbamendu miresgarriaren
zorionerat

eta elizkizun ederretan ospa dezagun beti bozkario handire-
kin.

Otoitza: (*Bazkoko III igandea*)

Bozkaria dadila beti, Jauna,
bizi-berritu eta gaztetu duzun zure herria;
pozik baitago orai zure semeen ospea berriz izanik,
egizu, esperantza sendoz igurika dezan bere pizteko eguna.

Otoitza: (*Urteko V igandea*)

Zure amodioan, begira beti, Jauna, zure familia;
eta zure grazia baitugu gure fidantzia bakarra,
zaint gaitzazu beti zure geriza-pean.

B) ARGITALPENA

I. MEZAREN EGUNEROKO ZATIAK ETA SAKRAMENTU- HITZAK

Damu-otoitza

Jesus Jauna, biotz urratuak salbatzera
bidalia: Erruki, Jauna.

Jesus Jauna, pekatarietako egitera etorria:
Kristo, erruki.

Jesus Jauna, gure alde otowitz egiteko,
Aitarenekin alderantzian zaituguna: Erruki, Jauna.

Erruki dakigula Jainko guztiz aaltsua,
eta, gure pekatuak barkaturik,
eraman gaitzala betiko bizitzara. Amen.

Mezako sagara-hitzak

Berak, saldu zutenean,
eta bere gogoz gurutzera zijoala,
ogia artu, eta eskerrak emanez,
zaitu zuen eta bere ikasleei eman, esanez:

ARTZAZUE TA JAN GUZTIOK ONTATIK:

AU NERE GORPUTZA DA-TA,

ZUENTZAT EMANGO DENA.

Afal-ondoan, berdin,
kaliza arturik, berriz ere eskerrak emanez,
bere ikasleei eman zien, esanez:

ARTZAZUE TA EDAN GUZTIOK ONTATIK:

AU NERE ODOLAREN KALIZA DA-TA,

ITUN BERRI TA BETIKOAREN ODOLA,
 ZUENTZAT ETA GUZTIENTZAT
 PEKATUAK BARKATZEKO IXURIKO DENA.
 EGIZUE AU NERE OROIGARRI.

Gure Aita

Gure Aita, zeruetan zerana:
 santu izan bedi zure Izena,
 etor bedi zure erreinua,
 egin bedi zure naia,
 zeruan bezala lurrean ere.
 Emaiguzu gaur egun ontako ogia;
 barkatu gure zorrak,
 guk ere gure zordunei
 barkatzen diegun ezkerro;
 eta ez gu tentaldira eraman,
 baiña atera gaitzazu gaitzetik.

Penitentziako sakramentu-hitzak

Jainko Aita errukitsuak,
 bere Semearen eriotzaz eta piztueraz
 mundua Berekin paketu zuenak,
 eta pekatuen barkamenerako
 Espiritu Santua ixuri zuenak,
 eman dezaizula, Elizaren bitartez,
 barkamena eta pakea.
 ETA NIK BARKATZEN DIZKIZUT ZURE PEKATUAK
 AITAREN, ETA SEMEAREN,
 ETA ESPIRITU SANTUAREN IZENEAN. Amen.

Gaixoen Oliadurako sakramentu-hitzak

Oliadura Santu onen bidez,
 eta bere erruki aundiari esker,
 lagun zaitzala Jaunak
 Espiritu Santuaren graziaz. Amen.
 Pekatutik aterata,
 salba zaitzan eta bizkortu. Amen.

B) ARGITALPENA

II. IRAKURGAI ETA OTOITZAK

Dt 18, 15-20

Deuteronomio liburutik

Moises-ek onela itzegin zion erriari: "Jaunak, zure Jaungoikoak, ni bezalako profeta bat aterako dizu zure erditik, zure senideen artetik; ari entzun bear diozue. Ori da, batzar-gunean zuk Jaunari, zure Jaungoikoari, Horeb-mendian eskatu zeniona, esanez: "Ez dut berriz Jaunaren, zure Jaungoikoaren, mintzorik entzun nai; ez dut berriz su aundi au ikusi nai, ez dut il nai".

Eta Jaunak esan zidan: "Ondo dago esan dutena, Zu bezalako profeta bat aterako diet Nik beren senideen artetik; nere itzak ezarriko dizkiot aoan, eta Nik aginduko diodana esango die. Baiña Nik agindu ez diodan zerbait, nere izenean esatera ausartuko balitz, edo jainko arrotzen izenean itzegingo balu, il egingo da profeta ura".

1 Kor 7, 32-35

San Paulo Apostoluak Korintotarrei

Senideok: Zuek kezkarik gabe bizitzea naiko nuke nik. Ezkongabeak Jaunaren gauzetan du ardura, nundik Jaunari atsegin emango; emaztedunak, berriz, munduko gauzetan du ardura, nundik emazteari atsegin emango, eta bitara dago. Emakume senargabeak eta neskatxak Jaunaren gauzetan du ardura, gorputz eta anima Berarentzat izateko. Senardunak, berriz, munduko gauzetan du ardura, nundik senarrari atsegin emango.

Au zuen onerako diot, ez zuei sare bat jartzeko; gauza on batera bultza naiez esaten dizuet, orrela eragozpenik gabe Jaunari lotu zakizkioten.

Mt 5, 1-12a

Jesukristoren Ebanjelioa San Mateoren liburutik

Aldi artan, jende-taldea ikusirik, mendira igo zen Jesus, eta eseri zenean, bere ikasleak inguratu zitzaizkion, eta Berak onela erakusten zien:

"Zorionekoak, gogoz beartsu direnak;
 berena dute-ta zeruetako erreinua.
 Zorionekoak otzanak;
 berak izango dira-ta lurraren jabe.
 Zorionekoak, negar egiten dutenak;
 poztuak izango bait dira.
 Zorionekoak, zuzentasunaren gose eta egarri direnak;
 aseak izango bait dira.
 Zorionekoak errukitsuak;
 auek iritxiko dute-ta errukia.
 Zorionekoak, biotzez garbi direnak;
 auek ikusiko dute-ta Jaungoikoa.
 Zorionekoak pakegilleak;
 Jaungoikoaren seme esango bait zaie.
 Zorionekoak, zuzenagatik erasotuak;
 auna da-ta zeruetako erreinua.

Zorionekoak zuek, Nigatik biraoka eta erasoka erabil-
 tzen zaituztenean, eta gezurretan asma-alak zuentzat esaten
 dituztenean; poztu zaitezte eta alaitu, aundia izango da-ta
 zuen saria zeruetan".

Otoitza: *(Abendu-aldiko III igandea)*

Jainko Jauna, ikusten duzu zure erria,
 zure Semearen jaiot-eguna zintzoki itxaroten;
 iguzu, arren, Eguberritako salbamen miragarriaren
 zorionera iritxi gaitzela,
 eta pozik audienaz ospa dezagula.

Otoitza: *(Pazko-aldiko III igandea)*

Poztu dadilla beti, Jauna,
 bizi-berritu eta gaztetu duzun zure erria;
 iguzu, zure seme-ordekotza berriturik pozez gaudenok,
 uste sendoenaz itxaron dezagula gure piztuera-eguna.

Otoitza: *(Urtean zear V igandea)*

Zure betiko maitasunez zaindu, Jauna, zure familia; eta, zure
 grazia bait dugu gure itxaropen bakarra,
 ar gaitzazu beti zure babesean.

D) ARGITALPENA

Damu-otoitza

Jesus Jauna, biotz urratuak salbatzera
bialdua: Erruki, Jauna.

Jesus Jauna, pekatarietako dei egitera etorria:
Kristo, erruki.

Jesus Jauna, gure alde otoitz egiteko,
Aitaren eskui-aldean zaituguna: Erruki, Jauna.

Erruki dakigula Jainko guztiz aaltsua,
eta, gure pekatuak parkaturik,
eroan gaizala betiko bizitzara. Amen.

Mezako sagara-hitzak

Berak, saldu ebenean
eta bere gogoz gurutzera joiala,
ogia artu, eta eskerrak emonez,
zatitu eban eta bere ikasleei emon, esanez:
ARTU EIZUE TA JAN GUZTIOK ONTATIK:
AU NEURE GORPUTZA DA-TA,
ZUENTZAT EMONGO DANA.

Afal-ondoan, bardin,
kaliza arturik, barriz ere eskerrak emonez,
bere ikasleei emon eutsen, esanez:
ARTU EIZUE TA EDAN GUZTIOK ONTATIK:
AU NEURE ODOLAREN KALIZA DA-TA,
ITUN BARRI TA BETIKOAREN ODOLA,
ZUENTZAT ETA GUZTIENTZAT
PEKATUAK PARKATZEKO ISURIKO DANA.
EGIZUE AU NIRE OROIGARRI.

Gure Aita

Gure Aita, zeruetan zarana:
santu izan bedi zure Izena,
etor bedi zure erreinua,
egin bedi zure naia,
zeruan bezela lurrean ere.

Emoiguzu gaur egun ontako ogia;
 parkatu gure zorrak,
 geuk ere gure zordunei
 parkatzen dautsegun ezkerro;
 eta ez gu tentaldira eroan,
 baiña atara gagizuz gatxetik.

Penitentziako sakramentu-hitzak

Jainko Aita errukitsuak,
 bere Semearen eriotzaz eta biztueraz
 mundua Beragaz baketu ebanak,
 eta pekatuen parkamenerako
 Espiritu Santua isuri ebanak,
 emon deizula, Elizaren bitartez,
 parkamena eta bakea.

ETA NIK PARKATZEN DEUTSUDAZ ZURE PEKATUAK
 AITAREN, ETA SEMEAREN,
 ETA ESPIRITU SANTUAREN IZENEAN. Amen.

Gaixoen Oliadurako sakramentu-hitzak

Oliadura Santu onen bidez,
 eta bere erruki aundiari esker,
 lagun deizula Jaunak
 Espiritu Santuaren graziaz. Amen.
 Pekatutik aterata,
 salbau zaizan eta bizkortu. Amen.

D) ARGITALPENA

Dt 18, 15-20

Deuteronomio liburutik

Moisesek onela itz egin eutson erriari: "Jaunak, zure Jaungoikoak, neu lango profeta bat aterako deutsu zure erditik, zure senideen artetik; ari entzun bear deutzazue. Orixe da, batzar-egunean zuk Jaunari, zeure Jaungoikoari, Horeb-mendian eskatu zeuntsana, esanez: "Ez dot barriz Jaunaren, zure Jaungoikoaren, barbarik entzun nai; ez dot barriz su aundi au ikusi nai, ez dot il gura".

Eta Jaunak esan eustan: "Ono dago esan dabena. Zeu lango profeta bat aterako deutset Nik euren senideen artetik; neure itzak jarriko deutsadaz aoan, eta Neuk aginduko deutsadana esango deutse. Baiña Nik agindu ez deutsadan zerbait nire izenean esaten ausartuko balitz, edo jainko arrotzen izenean itzeringo baleu, il egingo da profeta ori".

1 Kor 7, 32-35

San Paulo Apostoluak Korintotarrei

Senideok: Zuok kezka barik bizitzea naiko neuke nik. Ezkongabeak Jaunaren gauzetan dau ardurea, nundik Jaunari atsegin emongo; emaztedunak, barriz, munduaren gauzetan dau ardurea, nondik emazteari atsegin emongo, eta bitarra dago. Emakume senargabeak eta neskeak Jaunaren gauzetan dau ardurea, gorputz eta arima Berarentzat izateko. Senardunak, barriz, munduko gauzetan dau ardurea, gorputz eta arima Berarentzat izateko. Senardunak, barriz, munduko gauzetan dau ardurea, nondik senarrari atsegin emongo.

Au zeuon onerako dinot, ez zuoi sare bat jartzeko; gauza on batera bultza naiez esaten deutsuet, orrela eragozpenik бага Jaunari lotu zakioten.

Mt 5, 1-12a

Jesukristoren Ebanjelioa San Mateoren liburutik

Aldi artan, jende-taldea ikusirik, mendira igo zan Jesus, eta jesarri zanean, bere ikasleak inguratu jakozan, eta Berak onela irakasten eutsen:

"Zorionekoak, gogoz beartsu direnak;

eurena dabe-ta zeruetako erreinua.

Zorionekoak otzanak;

eurak izango dira-ta lurraren jabe.

Zorionekoak, negar egiten dabenak;

poztuak izango dira-ta.

Zorionekoak, zuzentasunaren gose eta egarri direnak;

aseak izango dira-ta.

Zorionekoak errukitsuak;

eurok jadetsiko dabe errukia.

Zorionekoak, biotzez garbi direnak;

eurok ikusiko dabe Jaungoikoa.

Zorionekoak bakegilleak;

Jaungoikoaren seme esango jake-ta.

Zorionekoak, zuzenagaitik erasotuak;

eurona da-ta zeruetako erreinua.

Zorionekoak zuok, Nigaitik biraoka eta erasoka erabil-
tzen zaituenean, eta guzurretan asmau-alak zuentzat esaten
dituezanean; poztu zaiteze eta alaitu, aundia izango da-ta
zuen saria zeruetan''.

Otoitza: (*Abendu-aldiko III domekea*)

Jainko Jauna, ikusten dozu zeure erria,

zure Semearen jaiotz-eguna zintzo itxaroten;

iguzu, arren, Gabonetako salbamen miragarriaren

zorionera eldu gaitezela,

eta pozik aundienaz ospatu daigula.

Otoitza: (*Pazko-aldiko III domekea*)

Poztu daitela beti, Jauna,

bizi-barritu eta gaztetu dozun zure erria:

iguzu, barriro zure seme eginez pozik gagozanok

uste sendoenaz itxaron daigula geure biztuerako eguna.

Otoitza: (*Urtean Zear domekea*)

Zure betiko maitasunez zaindu, Jauna, zure familia; eta gure
itxaropen bakarra zeure grazia dogun ezkerro, artu gagizuz
beti zeure babesean.